

За Україну,

**за її волю, за честь,
за славу, за народ**

Управління культури Полтавської
обласної державної адміністрації

Обласна бібліотека для
юнацтва ім. Олеса Гончара

За Україну, за її волю, за честь, за славу, за народ

*Методично-бібліографічні матеріали
по військово-патріотичному вихованню молоді*

74.200.50

З-12

Автор-укладач: *Варвара Василівна Потуремець*

За Україну, за її волю, за честь, за славу, за народ :
метод.-бібліогр. матеріали по військово-патріотичному
вихованню молоді / автор-укладач В. В. Потуремець. –
Полтава, 2015. – 24 с.

Дані методично-бібліографічні матеріали, прис-
вячені військово-патріотичному вихованню молоді, містять
розробку циклу уроків української звитяги під назвою
«Героїчна Україна від минулого до сьогодення», заходів по
красознавчій роботі бібліотек, сценарій вечора-реквієму
«Цвітуть тюльпани чорні в Україні, зривають їх дружини й
матері», план проведення засідань клубу «Звитяга».

Адресується бібліотечним працівникам, які працюють з
молоддю.

Україна... Золота, чарівна сторона. Це золото полів, бездонна синь зачарованих небес, тихі плеса річок, сині очі озер і ставків. Це Карпатські вершини і синя даль Дніпра, Донецькі простори і зоряний Південь, Полісся і Крим, білі українські хати і велич міських краєвидів, усе це – наша Україна. Не любити її просто не можливо.

А тому чільне місце у формуванні ціннісних орієнтацій молоді людини займає виховання патріотизму. Одним із основних завдань закладів, які займаються вихованням підростаючого покоління в тому числі і бібліотек є виховання громадянина із високими патріотичними почуттями, який бере активну участь у справах суспільства, якому не байдужі доля Української держави, нації, розуміння і сприйняття української ідеї, сприяння розбудові державної незалежності, засвоєння національних цінностей: української культури, мови, прищеплення шанобливого ставлення до історичної пам'яті.

В організації роботи по військово-патріотичному вихованню молоді бібліотечним закладам слід керуватися Указом Президента України №334/2015 **«Про заходи щодо поліпшення національно-патріотичного виховання дітей та молоді»** від 12 червня 2015 року.

Діяльність в цьому напрямку слід розпочинати з вивчення інтересів та уподобань користувачів юнацького віку: індивідуальних бесід, опитувань, анкетування. Для прикладу, з таких запитань може складатися опитування старшокласників:

1. Що, на твою думку, є патріотизм?
2. Кого ти вважаєш справжнім патріотом України? Назви приклади.
3. Чи повинен громадянин України знати і співати Гімн України?
3. Яким ти бачиш майбутнє своєї країни?

Одне з чільних місць в патріотичному вихованні належить формуванню любові і дбайливого ставлення до рідної землі, – своєї «малої батьківщини», її історії, поваги до народних традицій і звичаїв, фольклору, любові до рідної

природи. Немає в людини місця дорожчого, ніж те, де вона народилась, землі, на якій зроста... Є в української поетеси Любов Забашти такі поетичні рядки:

*Є щось святе в словах «мій рідний край».
Для мене – то матусі пісня ніжна,
І рідний сад, від квіту білосніжний,
І той калиновий у тихім лузі гай.
Для мене – це твої стежки й мої,
В містах і селах стоптані любовно,
Й пісень людські прозорі ручаї, -
Усе, що серцю рідне невимовно.
Його історія... В ній скільки гіркоти!
І тим рідніш мені ти, краю рідний.*

Саме краєзнавча робота має посісти важливе місце в діяльності кожної бібліотеки з тим, щоб за допомогою краєзнавчих матеріалів сприяти вихованню у молоді патріотизму, національної свідомості, високої моральності.

Радимо в книгозбірнях розгорнути постійно діючу книжково-ілюстративну виставку **«Полтавщина – рідна моя сторона»**, на якій представити видання, що висвітлюють історичний шлях Полтавщини, етнографію, природу, екологічні проблеми, дані про розвиток економіки і культури, суспільно-політичне життя, новинки художньої літератури. Доповнити виставку можуть портрети, фотоальбоми, літописи краю, а також предмети народної творчості, побуту, вишиті українські рушники, гончарні вироби та інші. Примірний план організації виставки:

Цитата: *«Про тебе слава гордо лине,
І пісня Чураївни нас єдна.
Мій краю, серце України,
Полтавщино, прадавня сторона.
Срібляться ріки, дозрівають вишні,
Твій рід благословляється на світ...
Тут проростає у прозорій тиші
Всеукраїнської душі весняний цвіт».*

В. Тарасенко

Перший розділ: Найдавніше минуле рідного краю.

Другий розділ: Героїчна доба козаччини.

Третій розділ: Заповідними стежками Полтавщини.

Третій розділ: Вони прославили наш край. (Уславлені герої-земляки)

Четвертий розділ: Герої АТО – вихідці з нашого краю.

Більшої ефективності роботі краєзнавчої спрямованості нададуть вечори запитань та відповідей, ділові зустрічі з представниками обласних, районних рад, фахівцями-краєзнавцями, працівниками музеїв, під час яких читачі зможуть отримати «живу» інформацію про суспільно-політичний та економічний стан у регіоні.

Знайомству з історією рідного краю, його культурою будуть сприяти краєзнавчі клуби, лекторії «Краєзнавець», «Берегиня», формами роботи яких можуть бути зустрічі-діалоги зі знатними земляками, краєзнавцями, літературознавцями, письменниками. Радимо організувати диспути, уроки історичної пам'яті «Пам'ятаймо нашу історію», «Хто ми, звідки родом?», історичну подорож «Мій край, мій народ, його минуле». Особливе місце в роботі бібліотек з патріотичного виховання слід відвести героїчним сторінкам нашого краю. Ми повинні також зберегти вдячну пам'ять про тих, хто захистив край від фашистського поневолення.

В кожному селі живуть люди, які закохані в свій край, добре знають його історію. Бібліотеки повинні співпрацювати з ними, залучати до проведення масових заходів краєзнавчої тематики. Популярністю серед населення користуються Дні села, в проведенні яких обов'язково повинна бути задіяна сільська бібліотека.

Якомога ширше познайомити молодь з героїчною історією рідного краю, виховати любов і повагу до своїх земляків допоможуть такі заходи як ерудит-шоу «*З минулого рідного краю*» та літературно-мистецька вікторина «*Чи знаєш ти свій рідний край ?*», вечори-зустрічі з талановитими людьми краю: письменниками, художниками, композиторами, героями праці, співаками .

Ерудит-шоу «*З МИНУЛОГО РІДНОГО КРАЮ?*» В цьому конкурсі беруть участь дві команди. Запитання задаються командам по черзі. Перемогу отримає та команда, яка дасть більше вірних відповідей. З трьох варіантів відповідей треба вибрати одну – вірну.

1. Які племена проживали на території сучасної Полтавщини в добу заліза?
(*Сармати, скіфи, готи*)

2. Хто першим з іноземців зробив план поселень в межах сучасної Полтавщини?
(*Гійом де Боплан, Оноре де Бальзак, Гі де Моппсан*)

3. До якого князівства входили сучасні землі Полтавщини на початку XI ст.?
(*Київського, Чернігівського, Переяславського*)

4. В якому році появилась перша згадка про Полтаву в Іпатіївському літописі?
(*980р, 1174р., 1280р.*)

5. Назвіть сучасного поета, яким написані такі рядки про знищення Полтави в 1658 році: «Влітку 1658 р. Полтава згоріла дощенту. Горіли солом'яні стріхи над Ворсклою. Плавились бані дерев'яних церков».

(*Л. Костенко, Б. Олійник, В. Мирний*)

6. В ході якої війни відбулася Полтавська битва 1709 року?

(*Столітньої, Червоної та Білої троянд, Північної*)

7. Назвіть відомого літописця, автора твору про історичні події в Україні другої половини 17-го – поч.18 ст. (*С. Величко, Г. Грабянка, Нестор*)

8. Цей гетьман помер далеко від свого рідного краю, за незалежність якого боровся. Він відновив Київську Академію і підтримував розвиток мистецтва і науки. Він щез, а разом з ним щезло ім'я України і славетних козаків. Більше 200 років ім'я його ганьбилося, щоб стерти навіть спомин про нього.

Назвіть ім'я цієї людини.

(*Петро Дорошенко, Іван Мазепа, Іван Самойлович*)

9. Яке місто Полтавщини було засноване у XVIII ст. останнім писарем Запорозької Січі, який помер на засланні в Сибіру?

(*Гадяч, Кременчук, Глобине*)

9. Назвіть точну дату визволення м. Полтава від німецько-фашистських загарбників? (*23 вересня 1943, 18 жовтня 1944р., 23 березня 1943р.*)

10. Хто очолював підпільну комсомольську організацію «Нескорена Полтавчанка», яка виникла у Полтаві на початку Великої Вітчизняної війни?

(*Ляля Убийвовк, Степан Кондратенко, Сергій Санига*)

Літературно-краєзнавча робота бібліотек - це велика патріотична справа, важливий засіб успішної пропаганди і вивчення всього багатства літературного надбання краю. За допомогою різноманітних форм масової роботи бібліотеки мають представити найбільш виразних письменників різних поколінь, різних стилів на літературній ниві Полтавщини, таких як Івана Котляревського, Григорія Сковороду, Павла Загребельного, Олесь Гончара братів Григорія і Григора Тютюнників, Бориса Олійника, Дм. Луценка, Марії Бойко, Василя Захарченка, Анатолія Дімарова, Феодосія Рогового та інших.

При популяризації їх творчості в бібліотеках радимо використати методично-бібліографічні матеріали, підготовлені працівниками науково-методичного відділу нашої бібліотеки, а саме:

– «Усе любов'ю зміряне до дна» – сценарій літер.-мистец. вечора, присвяченого 90-річчю від дня народження Д. О. Луценка (Полтава, 2011);

– «Я все життя збираю людські долі» до 90-річчя А. А. Дімарова (Полтава, 2012);

– «Апостол правди і любові» до 160-річчя В. Г. Короленка (Полтава, 2013);

– «Батько української літератури» до 245-ї річниці від дня народження І. П. Котляревського (Полтава, 2014);

– «Художній словосвіт Григорія Тютюнника» до 95-ї річниці від дня народження (Полтава, 2015).

Багато вихідців з нашого краю стали знаменитими на ниві музичного мистецтва. Для популяризації їх творчості серед молоді доцільно буде використати такі методичні матеріали нашої бібліотеки:

– «Вони вирости з пісень рідного краю» до ювілейних дат композиторів Платона і Георгія Майбород;

– «Пісня, голос і душа народу – Маруся Чурай» до 380-річчя від дня народження легендарної української співачки, поетеси і композитора;

– «Пісня, що в серці з дитинства» до 65-річчя Раїси Кириченко;

– «Так і живу між звуками й словами» до 75-ї річниці від дня народження лауреата Національної премії ім. Т. Г. Шевченка, композитора і поета О. Білаша.

Перевірити знання користувачів бібліотек про відомих людей Полтавщини допоможе літературно-мистецька вікторина **«Знамениті люди рідного краю»**. Примірні питання:

1. Легендарна українська співачка і композитор, автор багатьох пісень, які вважаються народними, «Дівчина з легенди». Хто вона?

(Маруся Чурай)

2. Автором слів «Мені сопілка і вівця дорожча царського вінця» є мандрівний філософ з Чорнух. Назвіть його прізвище.

(Григорій Савич Сковорода)

3. Назвіть прізвище російського актора, викупленого з кріпацтва за кошти, зібрані жителями Полтави та губернії.

(Михайло Щепкін)

4. Назвіть відомого українського композитора, який народився в с. Гриньки (нині Глобинського району), автора опер «Різдвяна ніч», «Утоплена», «Тарас Бульба», «Енеїда».

(М. В. Лисенко)

5. Які місця в Полтаві пов'язані з іменем Володимира Короленка?

(Музей-садиба, вулиця, середня школа № 10)

6. Український поет, народився в Лубенському районі, автор слів відомої пісні «Лебеді материнства».

(Василь Симоненко)

7. Хто був першим директором Полтавського драматичного театру?

(І. П. Котляревський)

8. Як життя Л. Українки пов'язане з полтавським краєм?

(м. Гадяч – колиска драгомановського роду, батьківщина відомої української письменниці Олени Пчілки, матері Лесі Українки)

9. Назвіть район Полтавської області, в якому народилися відомі майстри пера: Олесь Гончар, Павло Загребельний, В. Кашин, І. Дубинський, Ю. Дольд-Михайлик, керівник капели бандуристів у Детройті Г. Китастих та багато інших?

(Кобеляцький район)

10. В якому селі Диканського району народилася знаменита художниця Марія Башкирцева?

(с. Гайворонці)

11. Радянський композитор, автор музики до художніх фільмів «Веселі хлоп'ята», «Три товариші», «Цирк», «Діти капітана Гранта», «Кубанські козаки» та інших, уродженець м. Лохвиці.

(Ісаак Дунаєвський)

12. Назвіть відомих українських композиторів, які народилися в Глобинському районі.

(Микола Лисенко, Георгій та Платон Майбороди, Олександр Білаш)

13. Яку співачку, Героя України, повного кавалера ордена Княгині Ольги, лауреата Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка називали Чураївною, Берегинею української пісні?

(Раїсу Кириченко)

В історії України було чимало подій, які засвідчили прагнення українського народу до незалежності, вільного і щасливого життя.

Історія Руси-України, литовсько-Руська держава, Запорозька Січ, Гетьманщина, УНР,ЗУНР – яскравий приклад тривалих державницьких традицій України. Ці епохи породили героїв, які вели справедливу боротьбу за свою землю, свій народ.

Символом патріотизму і жертвовності у боротьбі за незалежну Україну став подвиг героїв Крут, боротьба за волю України повстанців Холодного Яру, діяльність Української Повстанської Армії, спротив дисидентів тоталітарній системі, тощо.

Історія України – це не тільки події, а й історичні постаті. Це Б. Хмельницький, І. Мазепа, П. Орлик, відомі представники українського народу Т. Шевченко, В. Винниченко, М. Міхновський, М. Грушевський, С. Петлюра, С. Бандера та багато інших.

Обласна бібліотека для юнацтва розпочала підготовку та випуск методичних матеріалів із серії «Величні постаті в історії України». В 2015 році вийшли видання присвячені Дм. Яворницькому та Б. Хмельницькому, а в 2016 році в цій серії планується видати методичні рекомендації до 150-ї річниці від дня народження М. Грушевського.

Не менш важливим є формування поваги до рідної мови, українського слова. Слід звертати увагу молоді на багатство і милозвучність української мови, пробуджувати любов до українського слова, прагнення вивчати українську мову. До Дня української писемності і мови доцільно провести в бібліотеках свято рідної мови, літературні вечорниці, різноманітні конкурси, зустрічі з майстрами пера.

Теперішні військові дії на території України й далеко не оптимістична перспектива наших відносин з Росією змушують виховувати не просто патріота, який любить Батьківщину, а громадянина – воїна, який готовий захищати її територіальну цілісність, суверенітет, поважати культуру свого народу, шанобливо ставитись до інших людей, прагне розбудувати незалежну, демократичну державу Україну.

В героїчному захисті державного суверенітету країни задіяні і мужні воїни, що зі зброєю в руках захищають нас на Сході, і лікарі, які виривають поранених з лап смерті, ставлять їх на ноги, і волонтери, на плечах яких тримається забезпечення нашої армії продуктами, обмундируванням, медикаментами і всім край необхідним у ратній праці солдата. Це всі ті, хто пожертвував хоча б краплиною своїх статків заради України, заради її майбутнього.

Починаючи свій «визвольний похід» проти «київської хунти» господар Кремля сподівався, що російську армію зустрічатимуть хлібом-сіллю, а він дуже скоро прийматиме на Хрещатику військовий парад переможців. Але не так сталося.... Український народ вийшов на оборону рідної землі.

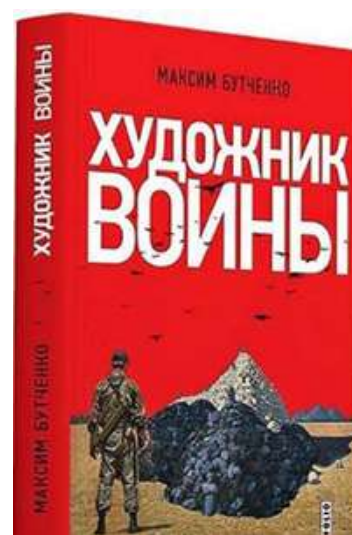
У цій війні народжуються герої. Вони бачать смерть в обличчя.

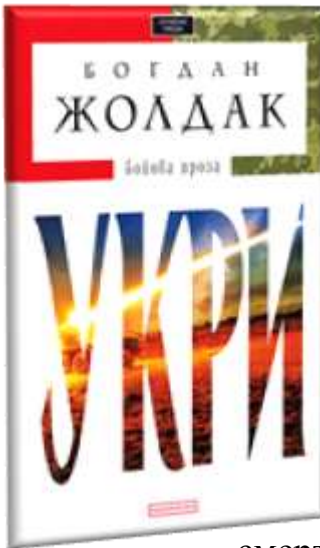
Зараз з'явилося багато авторів, які правдиво змальовують події неоголошеної війни на Сході, героїзм, відвагу і самопожертву українських воїнів. Своїми творами вони сприяють вихованню національно-свідомого громадянина України, формуванню і утвердженню гуманістичного світогляду особистості, національних і загальнолюдських цінностей. Назвемо лише деякі з таких творів.

Максим Бутченко. Художник війни. – Харків : Фолио, 2015.

Дія роману починається в грудні 2013 року. У центрі твору – два брати з шахтарського містечка на Донбасі. Антон – художник-невдаха, який заробляє на життя в шахті, з початком війни вступає в «ополчение» Новоросії. Сергій – повна протилежність братові, живе за кордоном, матеріально забезпечений і підтримує Україну.

Написаний російською мовою роман «Художник війни» – перша книга українського журналіста Максима Бутченка. Родом з-під Луганська, з 12-річним стажем в якості шахтаря, він як ніхто зі своїх колег розуміє цей складний регіон. У романі розповідається про військові будні простих жителів «республік». У автора є своє бачення причин, що спонукали їх стати прихильниками «русского мира», і він намагається донести його до читача.

Богдан Жолдак. УКРИ. – Київ : АБА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2015.

Кіноповість, або бойова проза, як її називає автор, розповідає про сучасну війну і сучасних героїв – учасників воєнних дій у АТО. Всі вони – «укри», таке прізвисько в 2014 році дали українцям сепаратисти на Донбасі. Для написання книги письменник багато спілкувався з бійцями АТО.

Головна сила «укрів» – у гуморі. Герої твору нагадують козаків, які навіть у найнебезпечніших ситуаціях зберігали здатність жартувати над ворогами і смертю. І саме гумор допомагав психологічно впливати на супротивників та перемагати їх.

Книга складається з великої кількості маленьких епізодів, іноді навіть гіперболізованих. Для створення екшену Богдан Жолдак використовував особливий динамічний стиль, схожий на кіномову: художньо спрощений, але з детальним описом ситуацій.

Сергій Лойко. Аеропорт. – Київ : Брайт Стар Паблішинг, 2015.

Під час написання роману «Аеропорт» єдиний іноземний кореспондент, який був у Донецькому аеропорту, Сергій Лойко записав 40-годинне інтерв'ю з кіборгами, військовими. «Аеропорт» – це не хроніка, а художній вимисел, побудований на реальних фактах, каже автор роману.

– В мене 12 годин інтерв'ю з тими, хто захищав аеропорт в останні хвилини і вижив у цій м'ясорубці. Це не хроніка, не документалістика. Аеропорт для мене – це символ, символ цієї війни. Якщо здача Криму без бою – це було дно, то аеропорт, його захист показав, наскільки українці сильні духом і готові захищати свою Батьківщину, – розповідає автор роману «Аеропорт» Сергій Лойко.

Автор «Аеропорту» отримав у США ряд журналістських нагород за свої матеріали з України. Одна зі студій у Голівуді веде переговори про екранізацію статей Сергія Лойка, що вийшли в американському виданні Los Angeles Times.

Марія Матіос. Приватний щоденник. Майдан. Війна. – Львів : ЛА «Піраміда», 2015.

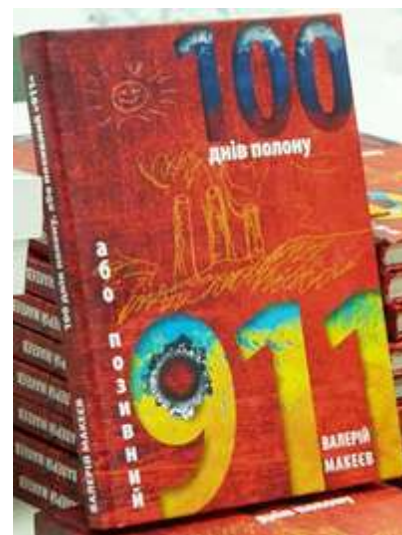
Відома письменниця і народний депутат України Марія Матіос відійшла від звичної для неї художньої прози і в документальному стилі змалювала події в країні з 31 листопада 2013 до липня 2015 року. Автор стверджує, що в книзі немає жодного вигаданого імені чи сюжету, а тільки лише те, свідком або учасником чого вона була, – починаючи з участі в подіях на Майдані і закінчуючи поїздками в зону АТО з гастроллями і гуманітарною допомогою.

Письменниця зворушливо описує історії українських сімей, життя яких болісними втратами і глибокими ранами назавжди змінили Майдан і війна. А ще – свої власні історії «про конкретні битви за дуже конкретних людей», яким допомагала у важку хвилину: у СІЗО, судах, лікарнях і розгромлених містах.

Макеєв Валерій. Книга «100 днів полону, або позивний 911». – Черкаси, 2015.

«100 днів полону, або позивний 911» – книгу під такою назвою видав відомий черкаський волонтер і колишній бранець сепаратистів – Валерій Макеєв. Чоловік більше 3-х місяців провів у полоні бойовиків із так званої ЛНР. Його допитували і утримували у в'язниці. Там він переніс інфаркт. Пережите і побачене на окупованій території він виклав на сторінках видання.

На Схід Валерій Макеєв їхав із гуманітарною місією: привезти харчі українським військовим і забрати полонених. За іронією долі чоловік сам потрапив у полон. Все, що там з ним сталося, – він описав у книзі. На сторінках жодного домислу, стверджує автор, лише факти. В основу видання покладені замітки Валерія, які він робив у в'язниці.

У полоні Макеєв пробув 100 днів. Разом з ним у в'язницю до бойовиків потрапив і харківський журналіст – Роман Черемський. Про нього також є згадки у книзі. Видання про перебування у полоні ЛНР-івців автор презентував широкому загалу. Насамперед журналістам та волонтерам, які часто їздять у гарячі точки.

Автор сподівається, його книга стане посібником для інших. А ще, допоможе зрозуміти психологію бойовиків. Наразі вже віддруковано 4 тисячі примірників українською мовою. У планах автора - російськомовне видання.

Неоголошена війна. Невідомі факти і хроніка АТО. – Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2015.

Девіз видання, підготовленого журналістами «5 каналу» – «Згадати все». Книгу побудовано за хронологічним принципом: масові заворушення на сході, перші успіхи української армії, Іловайський котел, Мінські домовленості, захист Донецького аеропорту, хитке перемир'я. Книга складається з аналітичних матеріалів, репортажів з лінії фронту та інтерв'ю з реальними героями, цивільними та військовими, які пережили і відчули на собі біль війни.

Положій Євген. Іловайськ. – Харків: Фоліо, 2015.

До річниці трагічних подій під Іловайськом 10 серпня – 3 вересня 2014 року, що увійшли в історію під назвою «Іловайський котел», видавництво «Фоліо» випустило книгу Євгена Положія «Іловайськ» у двох версіях – українською та російською мовами. Іловайськ – невеличке місто, однак важливий залізничний центр, на схід від Донецька, яке у свідомості українців з географічної точки стало точкою болю.

Роман «Іловайськ» Євгена Положія, українського письменника, журналіста, громадського діяча та головного редактора газети «Панорама», – розповідь про війну без купюр та сентиментів. Текст побудовано на реальних подіях – свої історії авторові розповіли близько 100 очевидців жахливих подій – бійці добровольчих батальйонів «Донбас», «Дніпро-1», «Херсон», «Миротворець», 39-го («Дніпро-2»), 40-го («Кривбас»), 42-го батальйонів територіальної оборони, солдати та офіцери 17-ї танкової бригади, 51-ї, 92-ї, 93-ї бригад ЗСУ, прикордонники Сумського пересувного загону. Деякі з цих розповідей увійшли до книги. Поміж героїв, що мають реальних прототипів, – вигадані персонажі. Усі вони є жертвами війни та її героями. В їхніх історіях – цинізм війни поряд із людяністю, що між життям і смертю стає порятунком та прихистком.

Євген Положій писав роман одразу двома мовами: оповіді очевидців автор записував тією мовою, якою говорив респондент, відтак перекладав їх. Отож, книга має дві повноцінні авторські версії: українську та російську.

Незважаючи на документальний стрижень, «Іловайськ» не є результатом журналістських розслідувань та прагненням автора розкрити досі не з'ясовані факти щодо іловайської трагедії. Правда людського життя у романі вища за правду статистики. Його справжня мета – вшанувати загиблих в «Іловайському котлі», подарувати продовження їхнім життям – у слові, в пам'яті, у плині віків.

Сергацкова К., Чапай А., Максаков В. Війна на три букви. – Харків: Фоліо, 2015.

В основі книги – опубліковані репортажі та інтерв'ю Катерини Сергацкової й Артема Чапая про події з 22 лютого 2014 року і до початку 2015-го: про анексію Криму, трагедію в Одесі, антитерористичну операцію на Донбасі. Автори, безпосередньо побувавши в гарячих точках України, намагаються розібратися, що ж відбувається насправді і як правильно назвати ці військові дії: антитерористичною операцією, громадянським конфліктом чи російсько-українською війною.

Катерина Сергацкова досліджувала, чим живуть люди, як трансформувалася їхня свідомість на окупованих і звільнених територіях, її історії – про переселенців і жителів сходу, про маленьких людей у великій політиці. Артем Чапай зачіпає незручні для політиків питання внутрішніх проблем армії та військових злочинів. Московський філолог Володимир Максаков описує свою поїздку в ДНР, де потрапив у полон. Це дозволило йому дізнатися, що собою зсередини представляв сепаратистський рух і наскільки визначальною в ньому була участь громадян Росії.

Шкляр В. Чорне сонце. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2015.

Українських захисників вирішив увічнити і майстер гостросюжетних романів Василь Шкляр. Свій твір він присвятив бійцям добровольчого батальйону «Азов» (у його емблемі присутній символ «Чорне сонце»), з якими довгий час пробув на фронті.

Головний персонаж «Чорного сонця» – реальний боєць «Азова» з бойовим позивним «Художник». Перебіг подій російсько-української війни показано очима хлопця, якого честь і совість змусили взяти в руки зброю. Від імені героя письменник розмірковує, хто і навіщо затягує криваву драму, чому гинуть найкращі, чому місцеві вважають своїх визволителів ворогами і яким буде майбутнє України.

Якимчук Л. Абрикоси Донбасу – Львів: Видавництво Старого Лева, 2015.

Книга «Абрикоси Донбасу» мешканки Луганщини поетеси Любові Якимчук відкривається однойменною поемою, написаною в 2012 році – твором про сім'ю письменниці, про шахтарів і робітниць вуглепереробних фабрик. Якимчук також включила сюди вірші 2009 року, присвячені вигаданій війні. Основу книги склав останній цикл поетеси – «Розпад», у якому вона в поетичній формі розповідає про АТО, про сьогоденну ситуацію в країні і на малій батьківщині. Вірші Якимчук, якій незабаром доведеться розміняти четвертий десяток, часто відрізняються бароковою витіюватістю і складною ритмічною організацією. Збірку «Абрикоси Донбасу» тепло зустріли колеги поетеси. Як зазначив суперзірка сучасної української літератури Сергій Жадан: «Книга сповнена тепла і гиркоти, книга колюча і ламана... Мова віршів проста і переконлива».

Бібліотечним працівникам слід постійно шукати нові форми спілкування з користувачами у популяризації української книги. З метою ознайомлення молоді з названими вище творами радимо організовувати книжкові виставки, виставки однієї книги, бібліографічні огляди літератури, презентації, читацькі конференції, створювати буктрейлери.

До проведення заходів, які висвітлюють героїзм і непереможний дух українських солдатів радимо в бібліотеках організувати **«КУТОЧОК ПАТ-РІОТИЗМУ»**, який буде складатися з постійно діючої виставки-події **«Вісті з неоголошеної війни»**, матеріалів про мужність і відвагу як живих героїв-земляків, так і тих, хто загинув на Сході нашої країни, відстоюючи територіальну цілісність і суверенітет нашої держави. Корисними будуть також вечори-зустрічі, вечори-вшанування учасників АТО на теми: *«Слава героям, що захищають Україну»*, *«Безсмертним подвигом своїм вони прославили Вітчизну»*, цикл уроків української звитяги **«ГЕРОЇЧНА УКРАЇНА ВІД МИНУЛОГО ДО СЬОГОДЕННЯ»**.

При проведенні цього циклу заходів можна згадати бій під Крутами. Молоді хлопці, які з Києва виступили проти російських військ, керованих генералом Муравйовим, чудово знали, що сили нерівні. І хоч як любили життя, але більшість із них знали, що можуть загинути. 600 українських юнаків протрималися на 20-градусному морозі, в полі, перед майже в 10 разів переважаючими силами противника. Урок можна провести під назвою **«Українські Тернопіли»**.

Інший урок української звитяги на тему **«Прорив з боєм»** радимо присвятити подвигу начальника бронетанкової служби озброєння опера-

тивного командування «Південь» полковника Євгена Сидоренка і його побратимів, які з колоною військової техніки на чолі з трофейним російським танком нової модифікації Т-72Б-3 зуміли прорватися з Іловайського котла, завдаючи удару по живій силі і техніці російських військ.

Урок на тему **«УКРАЇНСЬКА ДОБЛЕСТЬ І ВІДВАГА»** радимо присвятити героїчним діям наших краян-учасників АТО. Примірний план проведення заходу:

1. **Полтавчани – кіборги.** (Поранені бійці після тяжких боїв і перенесених незгод знову збираються на передову. Говорять, що страху не мають. А є лише відчуття обов'язку і патріотизму).

2. **Повернення з того світу.** (Військовий санітар-вчитель фізкультури з м. Гадяча врятував життя двох бійців і своє. Його подвиг описав Є. Положий у своїй книзі «Іловайськ» у розділі «Якби мурахи були великими»).

3. **Порятунок від полону.** (Людмила Півень – проста сільська бабуся врятувала від полону бійця, круглого сироту Володимира Романчука).

4. **Батальйон небайдужих.** Заснований більше року тому при Свято-Успенському кафедральному соборі Полтави. Навколо Полтавської єпархії УПЦ КП об'єдналися сотні людей, які щодня допомагають військовим на Сході. Це люди різного віку, різних професій, які прискорюють нашу перемогу.

5. Бібліографічний огляд літератури *«Твори сучасних українських письменників про війну на Донбасі»*.

Час спливатиме, але дуже важливо, щоб молодь знала і пам'ятала про тих, хто, не жаліючи сил, здоров'я і життя відстоює незалежність нашої держави. Багато з них, які були народжені жити, любити, творити віддали своє життя. Завданням нашого і прийдешніх поколінь – не забути людей, які прославили Україну своїм героїзмом. Українці проявляли чудеса героїзму і витримки під час проведення вдалих і не вдалих операцій на цій війні. Багато їх загинуло в Іловайську, Дебальцевому, в Донецькому аеропорту, біля Маріуполя. А Іловайськ, внаслідок недолугого керівництва військовою операцією, став другою масштабною національною трагедією України, але за неї і досі ніхто не покараний. Під Іловайськом загинуло 1,5 тис. українських військовослужбовців.

Саме їм і всім, хто не повернувся до своїх сімей, радимо присвятити вечір-реквієм на тему **«ЦВІТУТЬ ТЮЛЬПАНИ ЧОРНІ В УКРАЇНІ, ЗРИВАЮТЬ ЇХ ДРУЖИНИ Й МАТЕРІ»**.

В заході задіяні двоє ведучих і один читець.

Перший ведучий. Нині на нашу землю прийшло страшне лихо – війна. Багато страждань випало за цей час на долю нашого народу, але він проявив свій незламний козацький дух. Відбулося потужне зростання патріотичних почуттів. Надія Савченко і Олег Сенцов, безстрашні кіборги донецького

аеропорту, бійці добровольчих батальйонів і невтомні волонтери. Весь народ нашої держави об'єднався нині проти російського агресора.

Другий ведучий. Сьогодні ми не можемо не згадати героїв Майдану. Адже це були звичайні люди. Афганець, фермер, учитель і студент... Вони мріяли про краще майбутнє. І були готові боротися за нього. За честь, за волю, за народ вони прийшли на Майдан Києва, здійснили Революцію гідності. Народжені любити Україну – ніколи її не зрадять, не продадуть. Відібрані в них життя – це біль, який неможливо вгамувати. Павло Мазуренко, Юрій Вербицький, Сергій Нігоян, Андрій Черненко, Роман Варениця, Володимир Кульчицький, Михайло Жизневський, Давид Кіпіані. Це не повний перелік героїв Майдану. Указом президента України звання «Герой України» з удостоєнням ордена «Золота Зірка» (посмертно) присвоєно 100 героям «Небесної сотні». Герої не вмирають... Вони живуть стільки, скільки їх пам'ятають, а значить – вічно!

*Читець. Вони ... як журавлі, що ринули у небо,
Покинувши цей грішний світ,
Лишили по собі кривавий
Та героїчний слід...
Вони не думали, що буде,
Не думали про щастя чи добро.
Вони ішли... Ішли назустріч смерті,
І страху зовсім не було.
Небесна сотня – герої незборені,
Найкращі, найвідважніші сини,
Яскравим сяйвом в небі засвітились,
Щоб інші мріяли, любили і жили.*

Ольга Дзюба

Перший ведучий. Гинуть молоді люди, цвіт нації. Вони, народжені жити, любити, творити, пішли з життя, для них війна залишилась не салютом, а свинцем у серці. На нашому заході ми назвемо лише імена декого з тих, хто віддав своє життя, захищаючи Батьківщину. Один з таких – бойовий генерал-майор Сергій Кульчицький, людина-новатор у військовій справі, який став другим батьком для бійців української армії. Це була не випадкова смерть. За ним цинкувала російська розвідка і сепаратисти, за нього живого чи мертвого вони обіцяли 4 млн. доларів. І за наводкою чиєїсь підлої душі гвинтокрил, який піднімався в небо під Слов'янськом з генералом і українськими бійцями був підбитий і упав на землю. Ті бійці, які воювали разом з генералом говорили, що якби Сергій Петрович був живий, то ми б уже повернули Крим і закінчилась війна. Йому було присвоєно звання «Герой України» (посмертно).

Звучить запис пісні «Журавлі» (слова Р. Гамзатова, муз. Я. Френкеля)

Другий ведучий. Багато хто з героїв не повернувся і на Полтавщину. Там же, під Слов'янськом загинув наш земляк, капітан СБУ Геннадій Біліченко.

Із розповіді заступника голови СБУ: «У той трагічний день 13 квітня близько 9-тої години ранку ми, співробітники центрального апарату разом з керівництвом Донецької обласної міліції проводили вивчення місцевості перед боєм, готувалися до антитерористичної операції. За вісім кілометрів від Слов'янська зупинилися поспілкуватися з жителями села Семенівка. У тому місці стояло багато машин – і цивільних, і бойових. Люди запевняли нас, що в Слов'янську зброї немає, що тут, мовляв, тільки мирні демонстранти. В цей час приїхала група чоловіків у цивільному одязі, які, як стало зрозуміло пізніше доповіли терористам про віп-машини. Через кілька хвилин пролунали постріли. Через два дні ми точно знали, що керував диверсійною групою Ігор Стрелков, офіцер 45-го полку спеціального призначення, що базується в Підмосков'ї».

Бій був короткочасний але запеклий, капітан Біліченко Г. В. одним з перших виявив загрозу, сповістив товаришів та організував вогневу відповідь проти нападників, застосовуючи штатну зброю АК-74. Під час бою, отримавши поранення, продовжував вести вогонь прикриваючи своїх товаришів. Загинув від численних поранень на місці бою.

Це справжній герой, який віддав своє життя за Україну. Капітан Геннадій Біліченко нагороджений Орденом Богдана Хмельницького III ступеня посмертно.

Читець. *О, мамо рідна, ти мене не жди.
Мені в наш дім ніколи не прийти.
З мого серця мальва проросла
І кров'ю зацвіла.
Не плач, не плач, бо ти вже не одна,
Багато мальв насіяла війна.
Вони шепочуть для тебе восени:
«Засни, засни, засни, засни...»*

Звучить запис пісні «Балада про мальви» (сл. Богдана Гури, муз. Володимира Івасюка)

Перший ведучий. Дмитро Коряк – учасник майдану, борець полку особливого призначення «Азов», наш земляк. Дмитро загинув під селищем «Широкіне», нагороджений орденом «За мужність» III ступеня посмертно.

Дмитро народився 25 квітня 1989 року в м. Миргороді Полтавської області. Із 1996–2006 рр. навчався у Миргородській спеціалізованій школі I–III ступенів № 5.

2011 року закінчив електромеханічний факультет Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка за спеціальністю «технологія машинобудування». Із 2010-го і по грудень 2013 року працював на будівництві. З 3 грудня 2013 року і до кінця Революції гідності був у Києві на

Майдані, активно брав участь у трагічних подіях на Банковій та Інститутській. Був заступником очільника Полтавської свободівської Сотні у Палаці Свободи.

Також був учасником Полтавського Майдану.

Здійснював агітаційну роботу разом зі свободівцями під час президентських виборів у травні 2014 року. Неодноразово брав участь у свободівських акціях. Із березня 2014 року очолював Полтавську Самооборону Майдану. Із серпня 2014 року увійшов до лав добровольців полку спеціального призначення «Азов». Загинув 11 лютого 2015 року від осколкових поранень під час штурму ворожого блокпосту поблизу села Саханка Новоазовського району Донецької області. У ході наступу сил АТО 11 лютого під Маріуполем лінію фронту вдалося посунути на 20 км, що забезпечило надійну оборону міста.

«Кожна людина обирає свій шлях. У мене «Брат» позивний, так мене нині звать. Усе дуже просто: воюю за свою країну... Наша країна – це ми, люди. Які запровадимо порядки, так і будемо жити. Є шанс, нехай не для мене – для моїх дітей, жити вільно. На все є воля Божа. За нами правда», – це слова Дмитра Коряка.

*Читець. Мамо, не плач. Я повернусь весною.
У шибку пташинкою вдарюсь твою.
Прийду на світанні в садок із росюю,
А може дощем на поріг упаду.
Голубко, не плач. Так судилося, ненько,
Вже слово, матусю, не буде моїм.
Прийду й попрошуся у сон твій тихенько,
Розкажу, як мається в домі новім.
Мені коліскову вже ангел співає,
І рана смертельна уже не болить.
Ти знаєш, матусю, й тут сумно буває,
Душа за тобою, рідненька щемить.
Мамочко, вибач за чорну хустину
За те, що віднині будеш сама.
Тебе я люблю. І люблю Україну -
Вона, як і ти, була в мене одна.*

Оксана Максимішин-Корабель

Другий ведучий. Олександр Мокляк із Нових Санжар. Доля хлопця не балувала: рано втратив батьків, виховувався дідусем і бабусею. Після школи – навчання в профтехучилищі, армійська служба, робота, призов на війну на Сході. Звідти завжди заспокоював молоду дружину: «Все буде добре». Але так не сталося. Загинув під Дебальцевим. Йому не судилося дочекатися своєї 29-ї весни. Він віддав життя і відійшов у безсмертя. Нагороджений орденом «За мужність» III ступеня посмертно.

Перший ведучий. У «Книзі пам'яті загиблих» на війні з Полтавської області дається інформація про 86 загиблих бійців і ця цифра з кожним днем збільшується. Але потрібно, щоб у серці кожного з нас була віра у нашу перемогу і світле майбутнє нашої держави. Завдання нашого і прийдешніх поколінь – не забути людей, які відстоюють незалежність України і прославляють Україну своїм героїзмом, ціною свого життя. Нашу Батьківщину зламати не можна. Царство Небесне героям, які загинули!

(Оголошується хвилина мовчання)

Звучить запис поминального гімну українським патріотам, лемківська народна пісня «Пливе кача по тисині».

Другий ведучий. *Молюсь за тебе, Україно!*

Щодня й щоночі у думках,

Коли ми разом – ми єдині

Молюсь за кожного із нас.

Я прошу в тебе, милий Боже,

Щоб мир настав на цій землі,

Щоби серця не зупинялись,

Адже вони ще молоді...

І прошу волі для народу,

Будь-ласка, Боже, збережи

Життя людей і їх свободу,

Будь-ласка, нам допоможи...

Мабуть, в цей час

Лише молитва доречна

У моїх рядках

Я сподіваюсь, що почує

Мене Господь на небесах, -

І буде мир в моїй країні,

І буде спокій у серцях,

І стане вільна Україна...!

Я знаю, там на небесах,

Є душі тих,

Хто вже загинув

У цій жорстокій боротьбі,

Та пам'ять вічна залишилась

У кожній людяній душі.

Молюсь за тебе, Україно,

В молитві сила моїх слів

Молись і ти, бо ми єдині,

Молись за тисячі життів...

(Марія Скочиліс)

Звучить пісня «Молитва за Україну» (Боже, я молюсь за Україну)
(слова і музика Христини Загаріної).

Велике значення у військово-патріотичному вихованні молоді приділяється роботі клубів та об'єднань за інтересами.

Метою таких об'єднань є формування національно-свідомого громадянина – патріота України, для якого власна доля та доля країни нероздільні. Патріотичний клуб «Звитяга» допоможе користувачам юнацького віку ідентифікувати себе з українським народом, нацією, сприятиме зміцненню поваги до Конституції, культивуватиме любов до державної мови.

Основні завдання клубу:

- утвердження у свідомості і почуттях юнаків і дівчат патріотизму національно-громадського спрямування;
- виховання поваги до Конституції України, законів України, державної символіки;
- підвищення престижу військової служби;
- стимулювання в юнаків готовності до служіння у Збройних Силах України;
- формування почуття національного самоствердження; визнання духовної єдності населення всіх регіонів України, спільності його культурної спадщини та майбутнього;
- виховання стійкості до ворожих інформаційних впливів;
- формування у юнаків і дівчат активної протидії аморальності, українофобству, сепаратизму, фашизму.

Подаємо приблизний план роботи цього клубу на рік.

Перше засідання: усний журнал «Герої козацької доби» (Д. Нечай, С. Палій, І. Богун, М. Кривоніс, І. Сірко та інші);

Друге засідання: літературний вечір-портрет «Вітчизни вірний син – Володимир Малик» (до 95-ї річниці від дня народження);

Третє засідання: читацька конференція на тему «Герої Холодного Яру» за творами В. Шкляра «Чорний ворон» та Ю. Горліса-Горського «Холодний Яр»;

Четверте засідання: вечір-реквієм «На крилах туги», присвячений Дню Героїв Небесної сотні.

П'яте засідання: урок української звитяги «Безсмертним подвигом своїм вони прославили Вітчизну».

Важливе значення має також реабілітація учасників АТО. Значна роль в цьому відводиться книзі. Бібліотечним працівникам радимо познайомитись з досвідом роботи Тернопільської міської бібліотеки № 2 для дорослих, яка організувала реабілітацію воїнів АТО за допомогою книги.

Тут для бійців ще влітку склали список відповідних книг і поділили їх на три напрямки – «Розвантаження», «Психологічна реабілітація» і «Підняття бойового духу». Назвали таку систему реабілітації – Бібліотерапія.

Демобілізованим учасникам АТО, які повертаються з передової, у бібліотеці пропонують відібрані для них книги. Фахівці переконані – це один із сучасних методів терапії, що допоможе воїнам повернутися у мирне життя. Ініціатором такої акції стала бібліотекар Надія Качуровська. Для організації цієї роботи нею була використана стаття в журналі «Країна», в якій мова йшла про національну програму реабілітації солдат-ветеранів Першої Світової війни. Ця програма була розроблена Британським урядом. Бібліотекам країни було поставлене завдання - видавати книги ветеранам за спеціально розробленим списком художніх творів, які допоможуть солдатам влитися у мирне життя.

Список книг Надії Качуровській допомагали складати читачі бібліотеки, друзі на «Фейсбуці», письменники Сашко Лірник, Іван Андрусак і брати Капранови, бібліотекарі міст Львова та Краматорська. До Бібліотерапії увійшли книги, написані українською мовою.

Зі списком літератури ви можете познайомитися за посиланням:
<http://2biblternopil.blogspot.com/2015/08/blog-post.html>.

*Не розчаровуйсь в Україні,
Немає єдності у нас,
То наша головна провина
За весь неволі довгий час.*

*Не розчаровуйсь в Україні,
А розумій її печаль.
Що робиш ти для неї нині -
У себе спершу запитай.*

*Не розчаровуйсь в Україні.
Вона – свята, а грішні – ми.
В її недолі часто винні
Її ж бо дочки і сини.*

*Не розчаровуйсь в Україні,
Ідеї волі певним будь,
Бо тільки той є справжнім сином,
Хто вміє неньки біль збагнути.*

*Не розчаровуйсь в Україні,
Вір, що мине важка пора,
Розквітне пишний цвіт калини
В садах достатку і добра!*

Роман Керик

Список використаної літератури

Бех І. Д. Патріотизм : сучасні ознаки та орієнтири виховання / І. Д. Бех // Рідна школа. – 2015. – № 1-2. – С. 3-6.

Бутусов Ю. Я. «Я був під Іловайськом» / Ю. Я. Бутусов // Військо України. - 2014. - №9. – С.6-11

Гайдай Л. Виховання національної свідомості / Л. Гайдай // Відкритий урок. – 2015. – № 6. – С. 7-8.

Довбій Н. М. «Свою Україну любіть...» / Н. М. Довбій // Класному керівнику усе для роботи. – 2015. – № 8. – С. 34-38.

Матат Д. Уроки патріотизму / Д. Матат // Освіта України. – 2015.– 9 лют. – С. 9.

Кіборги з Полтавщини: «треба було просто вижити, щоб повернутись додому // Коло. – 2015. – 19-25 лют. – С. 10.

Корсун О. Офіцер з позивним «Ніжний» / О. Корсун // Зоря Полтавщини. – 2015. – 4 серп. – С. 3.

Литвин Н. Він нас усіх закрив собою / Н. Литвин // Полтавська думка. – 2015. – 6 серп. – С. 3.

Патріарх Філарет благословив і нагородив волонтерів Полтавського батальйону небайдужих // Коло. – 2015. – 2-8 квіт. – С. 10.

Пройшов крізь пекло Дебальцівського «котла» // Зоря Полтавщини. – 2015. – 7 квіт. – С. 3.

Чепурний В. Вчіть історію панове панікери : мистецтво перемагати! / В. Чепурний // Військо України. – 2014. – № 9. – С. 2-3.

Чорна І. В. Роль бібліотеки у розвитку національної свідомості / І. В. Чорна // Шкільна бібліотека. – 2015. – № 8. – С. 17-19.

Художні твори

Лойко С. Аэропорт : роман / С. Лойко. – Киев : Брайт Стар Паблішинг, 2015. – 328 с.

Положій Є. В. Іловайськ : розповіді про справжніх людей / Є. В. Положій. – Харків : Фоліо, 2015. – 378 с.

Шкляр В. Чорне Сонце : збірка / В. Шкляр. – Харків : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2015. – 304 с.

Інтернет-ресурс

У Тернополі бійцям АТО пропонують бібліотерапію [Електронний ресурс] – Режим доступу : litakcent.com / 2015 / 12 / 09 / u – ternopoli- bicsiam-ato-proropnijut- biblioterariju / (дата звернення : 22 грудня 2015) – Назва з екрана.

**За Україну, за її волю,
за честь, за славу, за народ**

*Методично-бібліографічні матеріали
по військово-патріотичному вихованню молоді*

Автор-укладач

В. В. Потуремець

Редактор

С. В. Сичова

Комп'ютерна верстка

В. Ф. Походун

Відповідальна за випуск

С. В. Сичова

Підписано до друку 31.12.2015. 24 стор. Тираж 3 прим.
Обласна бібліотека для юнацтва імені Олеса Гончара
36039, м. Полтава. вул. Енгельса, 25а

<http://libgonchar.org> E-mail: pobugonchara@ukr.net